

Obyvateľstvo a migrácia

02.05.2025 |

Demografia (gr. demos - ľud, grafein - opisovať) je spoločenská veda zaoberajúca sa štúdiom reprodukcie ľudských populácií.

Objekt demografie: ľudské populácie.

Populácia (lat. populus - ľud) je spoločenský útvar pozostávajúci z ľudských jedincov, ktorí majú individuálne znaky, zaujímajú určité miesto v priestore a dochádza medzi nimi k reprodukcií.

Predmet demografie: demografické udalosti (javy) a procesy súvisiace s reprodukciou ľudských populácií.

Demografické udalosti sú uzavretie manželstva, narodenie, potrat, úmrtie, rozvod, presťahovanie.

Demografické procesy sú sobášnosť, pôrodnosť, potratovosť, úmrtnosť, rozvodovosť, migrácia (demografický proces znamená, že demografické udalosti sú evidované a sledované ako hromadné javy).

Demografická štatistika je hlavná metóda demografie a predstavuje odbornú činnosť, ktorou sa získavajú a spracovávajú kvantitatívne údaje o obyvateľstve.

Objekt demografickej štatistiky: jedinec (obyvateľ).

Predmet demografickej štatistiky: kvantifikácia demografických udalostí a procesov.

System demografickej štatistiky a štatistiky zahraničnej migrácie v SR

Základom **systemu demografickej štatistiky v SR** je spracovanie demografických udalostí v mesačnej periodicite vo vyčerpávajúcom zisťovaní v celej populácii a pravidelne sa opakujúce sčítania obyvateľstva.

I. ZBER ÚDAJOV

Údaje pre demografickú štatistiku sa získavajú zo štatistického zisťovania o prirodzenom a migračnom pohybe obyvateľstva, ktoré každoročne organizuje Štatistický úrad SR štatistickými hláseniami:

- Hlásenie o uzavretí manželstva,
- Hlásenie o narodení,
- List o prehliadke mŕtveho a štatistické hlásenie o úmrtí,
- Hlásenie o rozvode,
- Hlásenie o sťahovaní.

Zber údajov sa zabezpečuje prostredníctvom spravodajských jednotiek, ktorými sú matriky, zdravotnícke zariadenia, súdy, ohlasovne pobytu obecných a mestských úradov, pracoviská Ministerstva vnútra SR pre registráciu cudzincov a osobitná matrika pre registráciu udalostí týkajúcich sa občanov SR v zahraničí.

II. SPRACOVANIE ÚDAJOV

V režime mesačného spracovania sú spracovávané informácie o demografickom pohybe: štatistika uzavretých a rozvedených manželstiev, narodených, potratov, zomretých, sťahovania, prírastky počtu obyvateľov a počty obyvateľov podľa pohlavia (základné absolútne a relatívne ukazovatele).

Mesačné údaje prezentované počas sledovaného roka majú charakter predbežných údajov, priebežne (mesačne) sa aktualizujú až do uzatvorenia spracovania sledovaného roka.

V režime ročného spracovania vznikajú definitívne základné bázy mikroúdajov o každom demografickom procese v referenčnom roku, ktoré sa používajú na spracovanie:

- bilancii obyvateľstva podľa pohlavia, veku, rodinného stavu, najvyššieho dosiahnutého vzdelania, krajiny narodenia, štátneho občianstva a národnosti,
- multidimenzionálnych tabuliek o demografických procesoch,
- špecifických výstupov, napr. tabuľky života.

III. POSKYTOVANIE A PREZENTÁCIA ÚDAJOV

Verejná databáza DATAcube.

Demografické údaje z mesačného a ročného spracovania prezentované vo forme multidimenzionálnych tabuliek v časových radoch (<https://datacube.statistics.sk/>). Dáta sú spracované v územných štruktúrach za SR, mesto-vidiek, oblasti, kraje, okresy a obce.

Pramenné diela

Podrobné tabuľkové výsledky pohybu obyvateľstva v SR za referenčný rok, obsahujúce dáta o sobášoch, rozvodoch, narodených, potratoch, zomretých vrátane príčin smrti a o migrácii.

Publikácie

Séria MY V ČÍSLACH prezentuje každoročne základné informácie zostavené zo štatistických údajov o výsledkoch demografických procesov v SR v publikácii **MYV ČÍSLACH – Pohyb obyvateľstva** a základné informácie zostavené zo štatistických údajov o výsledkoch zahraničnej migrácie v publikácii **MY V ČÍSLACH – Zahraničné sťahovanie**.

Séria ŠTATISTIKA V SÚVISLOSTIACH prezentuje analytické publikácie zaoberajúce sa vývojom obyvateľstva a demografických procesov:

- [ŠTATISTIKA V SÚVISLOSTIACH – Hlavné trendy vývoja sobášnostiv SR v roku 2018](#)
- [ŠTATISTIKA V SÚVISLOSTIACH – Hlavné trendy vývoja plodnostiv SR v roku 2019](#)
- [ŠTATISTIKA V SÚVISLOSTIACH – Hlavné trendy vývojaúmrtnosti v SR, 2020](#)
- [ŠTATISTIKA V SÚVISLOSTIACH – Hlavné trendy vývojarozvodovosti v SR, 2021](#)
- [ŠTATISTIKA V SÚVISLOSTIACH – Hlavné trendy vývojamigrácie v SR, 2022](#)
- [ŠTATISTIKA V SÚVISLOSTIACH – Hlavné trendy populačného vývoja v SR, 2023](#)
- [ŠTATISTIKA V SÚVISLOSTIACH – Hlavné trendy populačného vývoja v regiónoch SR, 2023](#)

Analýzy v spolupráci s Výskumným demografickým centrom

- [Diferenčná analýza vybraných aspektov reprodukčného správania na Slovensku pre rok 2021 \(PDF 606 kB\)](#)
- [Identifikácia vplyvu odvrátiteľnej úmrtnosti na zaostávanie Slovenska z hľadiska intenzity úmrtnosti a formovania regionálnych rozdielov \(PDF 791 kB\)](#)
- [Populačné straty Slovenska a jeho regiónov z dôvodu predčasných úmrtí na odvrátiteľné skupiny príčin smrti \(PDF 914 kB\)](#)

Prognózy

Demografické prognózy sú spravidla spracovávané každých 10 rokov v nadväznosti na výsledky sčítania obyvateľov, z ktorého sa získava východisková štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia a veku. V intercenzálnom období sa podľa výsledkov demografického vývoja spracovávajú revízie prognóz obyvateľstva.

V roku 2022 v nadväznosti na výsledky Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 v spolupráci s Výskumným demografickým centrom bola pripravená Prognóza vývoja obyvateľstva v SR do roku 2050:

- [Popiskonstrukčných postupov, analýza a zhodnotenie získaných výsledkov populačnej prognózy jednotlivých variant \(PDF 1,2 MB\)](#)
- [Analýza výsledkov kmeňovej populačnej prognózy krajov a okresov Slovenska \(PDF 3,1 MB\)](#)

IV. NADVÄZNOŠŤ ZISŤOVANÍ DEMOGRAFICKEJ ŠTATISTIKY A SČÍTANIA OBYVATEĽOV

Sčítanie obyvateľov je proces aktualizácie údajov o počte obyvateľov. Znamená to, že v roku sčítania je zistený nový aktualizovaný údaj o počte obyvateľov k 1. 1. a v štatistickej praxi sa používa ako nový počiatočný stav bilancovania obyvateľstva od roku sčítania do roku ďalšieho sčítania (10-ročné intervaly).

Proces medzicenzálnej bilancie ilustruje nasledujúca rovnica:

Stav obyvateľov k 31. 12. = stav obyvateľov k 1. 1. + počet živonarodených (od 1. 1. do 31. 12.) - počet zomretých (od 1. 1. do 31. 12.) + počet prisťahovaných (od 1. 1. do 31. 12.) - počet

vystahovaných (od 1. 1. do 31. 12.).

Poznámka: Stav obyvateľov k 1. 1. sledovaného roku sa rovná stavu obyvateľov k 31. 12. predchádzajúceho roku. V rokoch, v ktorých sa realizuje sčítanie platí:

Stav obyvateľov k 1. 1. roku sčítania \neq stavu obyvateľov k 31. 12. roku predchádzajúcemu rok sčítania.